

Een nieuw doorgetrokken Nederlandsche Orgel-psalm- en Gezangliteratuur, op dezelfde grondslagen als van Sweelinck en zijn Gereformeerde Kerkeraden aan den dag gebracht, legt het goede verband tusschen Religie en Kunst, tusschen Kansel en Orgel, tusschen Zanglied en Orgelmelodie. Het „5 tot 6 maal” en het „dan sus dan soo”, ineengestrengeld tot een ongedeelde Nederlandsche Protestantische Orgelkoraalkunst, spreke die profetische taal tot het Volk, de taal die het verstaat, die haar opheft, de taal van de Kerk, Haar psalmen, lofgezangen en geestelijke liederenschat.

UIT DE HISTORIE

Schetsen uit den Reformatietijd

door P. Brouwer.

(In leven redacteur van Friesch Dagblad.)

Psalmgezing en Geloofsbelijdenis.

III.

Wie ook maar iets geleerd heeft van de vaderlandsche kerkgeschiedenis, kent Guido de Bray, of — volgens minder nauwkeurige schrijfwijze: de Brès — als den opsteller der geloofsbelijdenis in 37 artikelen, welke nog van kracht is in de Nederlandsche kerken.

De Bray werd omstreeks 1522 te Bergen in Henegouwen geboren. Zijn moeder vooral was een devote Roomsche en door haar werd hij met alle naarstigheid tot een ijverig lid der pauselijke kerk gevormd. Na zijn schooljaren koos hij het glaschilderen tot zijn vak.

Op welke wijze de Heere hem de blinde oogen opende is niet met zekerheid te zeggen, maar als middel in Gods hand schijnen vooral de Heilige Schrift en de Catechismus van Luther krachtig bij hem gewerkt te hebben. In elk geval moel hij vóór het jaar 1547, tusschen zijn 18e en 25e jaar voor goed met de roomsche kerk gebroken hebben. Kort na zijn overgang, tengevolge eener opvlamming van den vervolgingsijver te Bergen, moest hij de wijk nemen naar Engeland, waar hij geruimen tijd lid is geweest van de vluchtelingenkerk te Londen.

Het verblijf in Englands hoofdstad was van veel beteekenis voor hem. Hij leerde daar verscheidene godgeleerden van naam en beteekenis kennen. Bovendien zag hij daar in de praktijk des levens, wat een goed georganiseerde gereformeerde kerk is; hoe ze zich openbaren moet en hoe ze dient te worden geregeerd.

Omstreeks 1553 kwam De Bray in 't vaderland terug. Na den dood van Koning Eduard en de troonsbestijging van Maria „de Bloedige”, was ook Engeland geen toevluchtsoord meer voor 's Heeren kerk, die als een duive her- en derwaarts vloog en de gemeente te Londen verstrooide zich naar alle streken. In Bergen, Rijssel en omliggende plaatsen vond De Bray meer geloofsgenooten dan voorheen, die echter ronddoelden als schapen zonder herder en dorsten naar de zuivere prediking des Woords, om zoowel verlost te worden van de superstitiën des Pausdoms als van de dwalingen der Anabaptisten. In dien toestand vond De Bray geen vrijmoedigheid, om eenig talent, hoe gering ook, te begraven en hij begon zijn verzamelde geloofsgenooten hier en daar toe te spreken. Naar hij zelf zei, waren het „simpele vermaningen”, die hij hield, maar de zegen des Heeren werd hem niet onthouden en zijn vierjarige werkzaamheid als „oefenaar” droeg heerlijke vruchten.

Van de Kruisgemeente te Rijssel wordt in deze jaren een schoon getuigenis gegeven. Door haar arbeid werd het Evangelie gebracht in stad en dorp, in bosch en veld, alom waar menschen woonden en in grooten getale kwamen ze van heinde en ver toegelopen, om de prediking van De Bray te hooren.

In het jaar 1556 echter brak een allerhevigste vervolging uit over de kerk van Rijssel. Wie niet gevangen genomen werd, zocht zijn heil in de vlucht en ook De Bray begon een langen zwervtocht door Duitschland en Zwitserland. Vooral in dit laatste land, de bakermat der calvinistische reformatie, hield hij zich geruimen tijd op. Hij genoot er den omgang en het onderwijs van de groote gereformeerde theologen; legde zich met ijver toe op de studie der oude talen, zoodat hij als goed onderleerd en geordend predikant, omstreeks 1559, in het vaderland terugkwam.

Dáár maakte hij nu Doornik tot zijn woonplaats en het centrum zijner werkzaamheden, gelijk we boven reeds hebben verhaald en bleef er tot, na het psalmzingen op de publieke straat, de nieuwe vervolging uitbrak, die hem ten derden male ten lande uildreef.

Veel had De Bray in zijn arbeid te stellen met de Anabaptisten. Dat hij hen „haatte” gelijk een zijner levensbeschrijvers zegt, is te boud gesproken; naar den eisch van Christus zal hij ook deze, zijn vijanden, hebben liefgehad. Maar hun dwaalleer haatte hij hartstoechtelijk en in het zuiden des

lands was hij hun onvermoeide bestrijder. In het Anabaptistische moeras zaten drieërlei soort van menschen: verdoodden, die door beter onderwijs zich bij de gereformeerden voegden; zwevende mystieken, die zich tot Dooperschen kristalliseerden en roerige woel- en wargeesten, die begeerden „allerlei seeten en multerijen in kerken en wereldlijke regeeringen aan te richten”.

De eersten moesten door ernstige prediking en liefdevolle onderrichting gewonnen; de laatsten met het zwaard des Woords en des Geestes bestreden worden. Het werd een stuk van Guy's levenstaak. Telkens moest hij ondervinden, hoe de vijanden Wederdoopers en Calvinisten met elkaar verwarden of opzettelijk vereenzelvigden; telkens ook merkte hij hoe bij de gelouwe belijders de zuurdeesem van het Anabaptisme nog niet uitgewerkt had.

Zoo 'teen als het ander noopte hem tot het schrijven der Confessie. Voor vriend en vijand, voor de koningen der aarde en de eenvoudigen der wereld, voor engelen en duivelen, wilde hij het duidelijk uitspreken, wat de gereformeerden in deze landen naar den Woorde Gods geloofden. Tegen Rome eenerzijds; tegen de Wederdoopers anderzijds wilde hij positie nemen en onderwijl niet verzuimen de grenslijnen te trekken tusschen Luther en Calvijn.

Zeer waarschijnlijk heeft het voorbeeld der Fransche kerken hem tot het schrijven der Belijdenis opgewekt. In Mei 1559 toch hadden deze kerken te Parijs hun eerste nationale synode gehouden en daar hun geloofsbelijdenis vastgesteld. Uit de groote overeenstemming tusschen beide stukken, ook wat volgorde en vorm betreft, is duidelijk, dat De Bray, die de zijne insgelijks in het Fransch — zijn moedertaal — opstelde, de Gallische confessie niet zelden op den voet heeft gevolgd.

De eerste uitgave, in de Fransche taal, verscheen in het jaar 1561 en het waren exemplaren van dezen druk, die door de Doornikse commissarissen gevonden werden in De Bray's verblijfplaats en op last der Landvoogdes aan de vlammen prijsgegeven.

Reeds in 't begin van 1562 was de belijdenis in de „Vlaemsche tale”, in het Nederduitsch, overgezet en verspreid; in April van dat jaar deed de stadhouder van Friesland al een plakkaat uitgaan tegen de verbreiding van dit boekken — wel een bewijs, dat het door de belijders gretig ontvangen werd. Zoowel van den eersten Franschen, als Nederduitschen druk zijn de exemplaren hoogst zeldzaam: de Koninklijke bibliotheek te 's Gravenhage moet van beide er een bezitten.

Voor zoover dit mogelijk was in die rumoerige tijden, had De Bray zijn „Confessie”, alvorens haar in 't licht te geven, aan enkele gereformeerde theologen laten lezen, die er geheel mede accoord gingen. Zijn doel is echter geenszins geweest, om de opkomende gereformeerde kerken te geven een „accord van kerkelijke gemeenschap”. De „Confessie” is in den nood der tijden geboren. Vriend en vijand moesten weten, wie de gereformeerden waren en of werkelijk de honderden aantijgingen, waarmee ze onophoudelijk werden bestookt, waarheid bevatten. In haar eersten opzet was de Belijdenis vooral een verweerschrift, gelijk de begeleidende brief aan den Koning, waarover we in een volgend hoofdstuk nader handelen, een smeekschrijft is. Maar al zeer spoedig hebben de kerken onder 't Kruis dezen particulieren arbeid van een harer dienaren, die daartoe geen opdracht gekregen had en dus ook niet namens de kerken schrijven kon, aanvaard als de juiste uitdrukking van het „gemeene geloof” en is door toestemming der kerken De Bray's verweerschrift tot belijdenisschrift geworden. „Zeer spoedig” mogen wij met recht schrijven. Want van den aanvang af waren de belijders der waarheid met den arbeid van De Bray hoogelijk ingenomen. Men vond er de waarheid welke naar de godzaligheid leidt, zóo duidelijk in beschreven, zóo schriftuurlijk onder woorden gebracht, dat wie deze belijdenis las er het a men des geloofs op hooren deed en bereid was, er zijn leven voor te laten, zijnde zij in alles overeenkomstig het Woord van God.

Reeds in 1563 werd ze op een provinciale synode te Armentius als accoord van kerkelijke gemeenschap aanvaard en werd bepaald, dat de dienaren des Woords met de ouderlingen en diakenen haar zouden onderteekenen. Andere provinciale synoden in de Zuidelijke Nederlanden volgden dit voorbeeld, zoodat op de synode van Antwerpen in 1565 reeds gesproken kon worden van de „Belijdenis, die de kerken dezer landen algemeen hebben aangenomen”.

En zoo zijn dan de „zevenendertig artikelen” geworden het oudste belijdenisschrift der Nederlandsche Kerken. De opsteller zelf, als zoovele anderen, zou voor de waarheid, daarin uitgedrukt, den dood ingaan. Maar zijn werk, waarbij hij zoo kennelijk door God werd geleid, zou hem eeuwen overleven.

Godelijk gezag hebben de Kerken dezer landen haar Belijdenis nooit toegekend, maar voor de waarheid, zoodat de Confessie haar onnavolgbaar schoon omschrijft, hopen ze te strijden, te lijden als het moet, tot op den Dag van Jezus' wederkomst!

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

Eene Amerikaansche Synode in Zitting.

I.

Met die Synode bedoelen we die der „Christian Reformed” Kerken in Noord-Amerika, zoo nauw verbonden — door historische- en belijdenis-banden — aan de Gereformeerde Kerken in Nederland. Grand Rapids was wederom de vergaderplaats. Dat was ook het geval in 1880 toen deze Amerikaansche Kerk voor het eerst samen kwam als „Synode”. Vroeger sprak men van „Algemeene Vergadering”. Nog eerder — vanaf 1857 — vergaderde men als „Classis”. Dat was de dag der kleine dingen. En toen de Kerken, die destijds voor het eerst samen kwamen, bij de Nederlandsche Christelijke Gereformeerde Kerk, in Synode vergaderd, in pasgenoemd jaar, aanklopten om erkenning te erlangen, durfden de broeders in Nederland geene beslissing nemen, omdat de berichten omtrent den „Terugkeer tot het in 1849 verlaten standpunt”, zoodat men het noemde, zoo uiteenliepen en met elkander streden. Die „terugkeer” om het even te releveeren, ten bate van Nederlandsche lezers, gold een terugkomen op eene „aansluiting” met de Dutch Reformed Church — die in het pas genoemd jaar plaats greep. Op eene eenigszins ongeregelde vergadering, waarin een paar „voorwaarden”, zoodat men ze later noemde, den doorslag gaven aan het aannemen van een voorstel om zich aan te sluiten aan de „Oostersche Kerk”. Zoo noemde men destijds de kerkengroep die sedert 1628 zetelde in de oostelijke staten onzer Unie: New-York en New-Yersey. We gaan daar thans verder niet op in. En noemden een en ander slechts om het heden te verbinden aan het verleden.

Gelukkig dat we kunnen melden dat reeds enkele jaren na 1857, de „Moederkerk” in Nederland niet langer bezwaren had om in geregelde correspondentie te treden met de in dat jaar „teruggetreden” kerken, en telkens hare belangstelling deed blijken in de Amerikaansche „Dochterkerk”.

Eerst ging dit per brief. Doch in de laatste jaren zond men vanuit Nederland tamelijk geregeld „deputaten”. Dit jaar werd men in Amerika verblijd door de zending van Prof. Dr G. Ch. Aalders, van de Vrije Universiteit. Jammer dat Prof. Dr K. Schilder niet zoolang kon blijven om óók zitting te hebben — zoodat de Nederlandsche kerk, naar bijbelsch voorbeeld, door twee broeders werden vertegenwoordigd — gelijk de Amerikaansche kerk van hare zijde, twee deputaten benoemde voor de a.s. samenkomst te Sneek.

Doch hoe dit zij — wij hier in deze landen — zijn zeer verblijd door de belangstelling die men in Nederland toont in en voor onze kerk. Ook al is het met haar niet langer precies „de dag der kleine dingen” — omdat we nu haast drie honderd kerken tellen, met ongeveer evenveel predikanten, is men vergeleken met de Gereformeerde Kerken in het land der Vaders, nog slechts een Benjamin onder de stammen Israëls van Gereformeerden huize.

Dat blijkt ook uit het feit dat we geene „Generale” Synode hebben. Eenvoudig omdat we geene „provinciale” of „particuliere” Synodes rijk zijn, tot hiertoe.

De uitgestrektheid van ons land is een der hoofdbezwaren, en voorts het feit dat we in sommige streken dicht bij elkaar zitten, als opgehoopt, terwijl wij in andere deelen zóóver van elkander verwijderd zijn, dat de reiskosten veel te hoog zouden loopen. Daarbij komt dat we in de laatste drie jaren elk jaar Synoden hebben — wat vroeger niet plaats greep.

Doch — na al deze regels van introductie, komen we nu tot ons onderwerp: „Eene Amerikaansche Synode in zitting”.

Aan den avond van 13 Juni werd het z.g. „Biduur voor de Synode” gehouden. En wel in de mooie kerk aan Fuller Avenue, in 't zuidwesten van onze stad, Grand Rapids, telkens genoemd ons „Jeruzalem”. Omdat het 't kerkelijk centrum is en de plaats waar onze Calvin College en Calvin Seminarie gebouwen staan. Binnen de grenzen onzer stad, die ongeveer 160.000 inwoners tellt, zijn een twintigtal onzer kerken, allen, met ééne uitzondering, voorzien van flinke kerkgebouwen, met dito pastorieën. Ook bevat deze stad een flink publicatiegebouw, waar The Banner en De Wachter, de kerkelijke weekbladen, worden gedrukt. Ook is Grand Rapids de zetel van onze Committeees voor de belangen der Zending — beide de Heidenzending en de z.g. Binnenlandsche, meer bekend als Home Missions. Dus wel ons Jeruzalem. Als men weet dat we in de „Hekman Memorial Library” een mooie synodenzaal hebben, en in het daar dicht bij staand „Men's Dormitory” een flinke eetzaal en keukenbenoedigheden, behalve slaapkamers, beseft men geradelyk, hoe wijs het is dat Grand Rapids als regel de plaats is, waar onze Synodes vergaderen. Daarom was ook de Fuller Ave-kerk (Engelsch sprekend) een gepaste plaats voor het daareven ge-

noemd Bie
werd geleid
1938, Ds I.
noemd om
kerk te ver
Ds Van
God van C
wrochte re
In 't Engels
Synode tot
Bibliotheek
sprak bij
onzes lands
kunnen pla
dat de gep
schenen in
slechts een
vorige Syn
len „legen
minations
piëeren.”
klaarde spr
onze tenten
te doen, o
wereld. En
leiden door
het vertolk
heid, en in
zijn in onz
het zog van
verloren ra
achtig in o
menschen
We moeten
durven te z
verheerlijkt
Philadelphi
zaamheid l
waren uit
geheele wer
de aarde v
dat gij hebl
Doch dit
en separat
male we l
leeren geh
des geloofs
heid liefhel
seffen, dat
behoeven.
met die ke
steeds de g
verblijden
vaardigden
verteenwo
in Zuid-Afr
in Nederland
houden van
formeerde
willen niet
we strekken
geloovigen
zelfde gere
Laat ons
oorlogen d
Zegene o
ken, die g
vergadering
lijke Gerefo
Heilige Al
De daare
Moderamer
form de l
Hiemenga,
Gritter twe
aan het
dent Groen
Reeds het
vader, wijl
slaand en
vooruitstre
in hart er
Hiemenga,
herwaarts
verschillen
1925 was h
valde die
Thans in P
— eene A
oud reeds
jeugdigen
dient een c
Holland. F
week dege
—het deba
standers —
en schrijve
der Synod
zijn schuld
voor zijn l
dit jaar is
hoop, in
Ook hij k
is thans p
Jeruzalem.
Na deze
Moderame
eindigen. I
de gegrade
neeren. Pr

In Zitting.

ie der „Christian
erika, zoo nauw
belijdenis-ban-
kerken in Neder-
om de vergader-
a 1880 toen deze
rst samen kwam
van „Algemeene
na 1857 — ver-
was de dag der
die desijds voor
e Nederlandsche
in Synode ver-
klopten om er-
broeders in Ne-
mdat de berich-
het in 1849 ver-
el noemde, zoo
den. Die „terug-
n, ten bate van
terugkomen op
teformed Church
plaats greep. Op
gadering, waarin
men ze later
het aannemen
sluiten aan da-
men desijds de
lde in de ooste-
en New-Yersey.
op in. En noem-
it heden te ver-

dat reeds enkele
i Nederland niet
gelde correspon-
jaar „terug ge-
langstelling deed
chterkerk”.
de laatste jaren
ijk geregeld „de-
Amerika verblijd
Ch. Aalders, van
at Prof. Dr. K.
om 66k zitting
ndsche kerken,
wee broeders
e de Amerikaan-
deputaten be-
te Sneek.
deze landen —
stelling die men
ze kerk. Ook al
ies „de dag der
haast drie hon-
evenveel predi-
Gereformeerde
nog slechts een
aels van Gere-

re geene „Gene-
omdat we geene
nodes rijk zijn,

nd is een der
dat we in som-
ften, als opge-
len zoóver van
reiskosten veel
omt dat we in
ynoden hebben

an introductie,
„Eene Ame-
ling”.
verd het z.g.n.
n. En wel in de
in 't zuidwesten
us genoemd ons
t centrum is en
lege en Calvin
en de grenzen
inwoners tell-
sen, allen, met
nke kerkgebou-
eval deze stad
The Banner
ekbladen, wor-
s de zetel van
der Zending —
n. Binnenland-
issions. Dus
dat we in de
mooie synode-
j stand „Men's
keukenbenoo-
beseft men ge-
Rapids als regel-
gaderen. Daar-
Engelsch spre-
daareven ge-

noemd Biduur voor de Synode. Dat Biduur
werd geleid door den president der Synode van
1938, Ds I. van Dellen, reeds het vorig jaar be-
noemd om met schrijver dezes de Amerikaansche
kerk te vertegenwoordigen te Sneek.

Ds Van Dellen sprak in 't Biduur over „De
God van Orde en Vrede”, een flinke en door-
wrochte rede, gebaseerd op 1 Corinth 14:33, 40.
In 't Engelsch. Den volgenden morgen, nadat de
Synode tot orde was geroepen in 't reeds genoemd
Bibliotheekgebouw, hield Ds Van Dellen een Toe-
sprak bij de opening der Synode, ook in de taal
onze lands, waarvan we de volgende vertaling
kunnen plaatsen. Na er op gewezen te hebben
dat de gepubliceerde Agenda — (een deeltje ver-
schenen in Januari, en een ander verleden Mei)
slechts een schraal menu gaven, vergeleken met
vorige Synoden — waarschuwde Ds Van Del-
len „tegen het gevaar om min of meer de deno-
minations of kerkengroepen in ons land te co-
piëren.” „Wij zijn nog steeds bezig”, zoo ver-
klaarde spreker, „te Amerikaniseren. Wij hebben
onze tenten verlaten, of bereiden ons voor om dit
te doen, opdat we uit mogen gaan in de wijde
wereld. En nu is het zoo noodig dat we ons laten
leiden door het kompas van Gods Woord zooals
het vertolkt is in onze Formulieren van Eenig-
heid, en in de groote beginselen, die belichaamd
zijn in onze Kerkenorde. Als we gaan varen in
het zog van de groote booten zullen we spoedig
verloren raken op den Oceaan, waar alles nevel-
achtig en onbestemd is, en waar het woord des
mensen gesteld wordt boven het Woord Gods.
We moeten grenzen trekken. We moeten anders
durven te zijn. Dan zal ook van ons gelden wat de
verheerlijkte Heiland zei tot de gemeente van
Philadelphia: „omdat gij het woord mijner lijd-
zaamheid bewaard hebt, zoo zal ik ook u be-
waren uit de ure der verzoeking, die over de
geheele wereld komen zal, om te verzoeken, die op
de aarde wonen”. „Zie Ik kom haastelijk; houd
dat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme.”

Doch dit beteekent natuurlijk niet dat we eng
en separatistisch moeten wezen. Integendeel. Naar-
mate we meer de geboden van onzen Koning
leeren gehoorzamen zullen we dieper de eenigheid
des geloofs gevoelen met hen die dezelfde waar-
heid liefhebben. En naar die mate zullen we be-
seffen, dat wij hen noodig hebben zooals zij ons
behoeven. Laat ons nauwer aansluiting zoeken
met die kerken, die door de genade Gods, nog
steeds de gereformeerde waarheid handhaven. We
verblijden er ons in dat dezen zomer twee afge-
vaardigden van onze kerk zullen vergaderen met
vertegenwoordigers van de Gereformeerde Kerk
in Zuid-Afrika, en van de Gereformeerde Kerken
in Nederland, om plannen te ontwerpen voor het
houden van een oecumenische Synode van Gere-
formeerde Kerken over heel de wereld. Neen, we
willen niet nauw zijn in onze ingewanden, doch
we strekken onze handen uit om al die kerken en
geloovigen saam te brengen, die met ons één-
zelfde gereformeerde waarheid liefhebben.

Laat ons elkaars handen sterken, terwijl we de
oorlogen des Heeren voeren.

Zegene onze trouwe Verbondsgod u en de ker-
ken, die ge vertegenwoordigt, stelle Hij u in uwe
vergaderingen ten rijken zegen voor de Christe-
lijke Gereformeerde Kerk in Amerika en voor de
Heilige Algemeene Christelijke Kerk.”

De daarop volgende verkiezing voor het
Moderamen der 1939 Synode, bracht op het plat-
form de leeraren Di W. Groen, praeses, J. J.
Hiemenga, vice-praeses, D. Zwier, eerste- en J.
Gritter tweede scriba. Laten we die broeders even
aan het „Reformatie”-publiek voorstellen. Presi-
dent Groen is de eenige die in Amerika geboren is.
Reeds het derde of wellicht vierde geslacht. Zijn
vader, wijlen Ds Johannes Groen, was een hoog-
staand en talentvol predikant, een geboren leider,
vooruitstrevend, breed van blik, en Gereformeerd
in hart en nieren. De vice-president, Ds J. J.
Hiemenga, in Friesland geboren, te Arum, kwam
herwaarts als jongeling en diende sedert 1905
verschillende kerken in ons land. Van 1919 tot
1925 was hij president van Calvin College en ver-
vulde die plaats op loffelijke en effectieve wijze.
Thans in Paterson, in New-Jersey, zijn standplaats
— eene Amerikaansche kerk, zooal een eeuw
oud reeds. Ds Daniël Zwier, die hier ook op
jeugdigen leeftijd kwam, uit Oppendoos (N.-H.),
dient een onzer Amerikaansche kerken in de stad
Holland. Hij is een vaardig schrijver, die elke
week degelijke stukken levert in „De Wachter”
— het debat met buitenstaanders — soms tegen-
standers — niet mijndend. Hij is een geboren scriba,
en schrijver dezes — die permanente secretaris
der Synode is — reeds sedert 1902 — is geregeld
zijn schuldenaar, dien hij niet genoeg kan danken
voor zijn keurig afgewerkte notulen. Zijn assistent
dit jaar is Ds J. Gritter, afkomstig van Vroom-
schoop, in Overijsel, en sedert 1921 in het ambt.
Ook hij kwam herwaarts op jeugdigen leeftijd, en
is thans predikant der Franklinstraat kerk in ons
Jeruzalem.

Na deze voorstelling der broeders van het
Moderamen zullen we onze eerste bijdrage be-
eindigen. Momenteel is de Synode in zitting om
de geagraceerden van ons Seminarie te exami-
neren. Prof. Aalders is daarbij tegenwoordig om

stand van zaken te nemen. Deze broeder
maakt op ons allen een aangename indruk en zal
zeker te Sneek een interessant verslag kunnen
leveren. Hij voerde het woord op verschillende
plaatsen in ons land, dat hij bezocht tot heel in
Denver toe, de standplaats van Ds Van Dellen.
Tot later dus, D.V.,

HENRY BEETS.
Grand Rapids, Mich., 15 Juni.

Persoon en zaak.

Ds T. J. Hagen schrijft in „Delftsche Kerkode”:

Al is het al een paar weken geleden, wil ik toch
even verslag geven van de vervulling van mijn op-
dracht van de kerkeraad en de gemeente, om bij het
jubileum van Prof. Schilder te feliciteren en hem een
Delftsblauw bord te overhandigen.

Het was voor br Heijne den Bak, die mij vergezelde,
en mij een zeer aangenaam uur, waarin we veel heb-
ben staan praten met de familie en waarin ik het
cadeau overhandigen mocht. De familie en wij leef-
den weer in in de prettige Delftse periode.

Het bord was mooi uitgevallen. De Westerkerk is
er op geschilderd. De familie Schilder was er verrukt
over en dankbaar voor.

Dat is Schilder zoals we hem graag zien.
Slechts een paar dagen daarna stond er echter een
artikelje in „De Reformatie”, waarvan ik weer dacht:
voorzichtig professor!

Ik had in „Horizon” een recensie geplaatst over
een „doopboekje” van Ds Delleman. Dat boekje keur-
de ik af en keur ik nog af. Ds Delleman ging over
die recensie debatteren in de „Kralingsche Kerkode”,
zonder de recensie goed te begrijpen. Maar over recen-
sies debatteert men niet en ik ging daar dus niet op
in.

Maar Schilder was weer op jacht, zag wild en
schreef in „De Reformatie” onder een dik opschrift:
Ds Delleman contra Ds Hagen. Ook zonder de recen-
sie goed te lezen. Alsof er weer een nieuwe kwestie
in de kerken was.

Hij was op jacht, maar schoot weer mis.
Ik heb liever met Schilder van Delfshaven te doen
dan met Schilder van „De Reformatie”.

Het wordt dus goed in den zomertijd: ik riep ds Ha-
gen op tot voorzichtigheid (in het recenseren n.l.), en
kijk, nu vermaant ds Hagen mij óók tot voorzichtig-
heid. We d e r k e e r i g opzicht is goed gereformeerd,
en heelemaal niet in den stijl van 't „nieuwe kerkrecht”.

Maar is ds Hagen niet nog ietwat onvoorzichtig? Hij
constateert, dat ik zijn recensie niet goed gelezen had.
Maar het stuk ligt al enkele weken lang overgeschreven
op mijn tafel. Overgeschreven op mijn verzoek, omdat
ik er van gehoord had. Op mijn tafel gebleven, wijl ik
eerst eens over de zaak wilde nadenken, „voorzichtig” (!)
en met name eens wilde afwachten, of ds Delleman zelf
erop reageerde zou. Ik heb liever, dat aangevallenen
zelf het doen, dan ik, al zie ik er niet tegen op, als het
helpen kan om een beetje verkeerde lucht wat gauwer
te spuien. Welnu, ik zal thans het stukje papier, waar-
op de recensie werd overgeschreven, maar opnemen in
mijn kolommen. Dit schreef ds Hagen:

Doopboekje, door Ds Th. Delleman.
De Graafschap N. V., Aalten.

Dit boekje is bedoeld als leidraad voor ouders om
hun kinderen te onderwijzen. Ik hoop echter, dat niet
veel ouders daar gebruik van zullen maken, daar naar
mijn meening het fundament hier niet goed wordt
gelegd, niet naar onze Geref. belijdenis.

Dit verwondert niet, wanneer men leest, dat o.a.
Ds Woelink de leidsman van Ds Delleman is.

Het boekje zou in onze gezinnen meer verwarrend
werken dan opbouwende; bijv. de zin: „tot dit uitver-
koren volk behooren ook de menschen, die verloren
gaan”. De schrijver gaat dan wel onderscheiden tus-
schen de algemeene en bijzondere verkiezing en meent
daarbij zich op Calvijn te kunnen beroepen, maar dat
is wel slecht gedocumenteerd.

Aan zulke boekjes is geen behoefte.

Nu heeft volgens ds Hagen ds Delleman de recensie
niet begrepen. Als dat gevoelen op dezelfde gronden
rust, als waarop de bewering steunde van mijn niet-ge-
lezen hebben, dan vrees ik. Maar wie „was” hier nu
eigenlijk „op jacht”? Ik antwoord dat het alleen maar
ds Hagen was. Toen hebben we hem gevraagd, wat
voorzichtiger te kijken, vooral in organen, waarvan
vele lezers vast en zeker de recensies dan nog minder
zullen „begrijpen”, dan volgens ds Hagen de geroecu-
seerde auteur en ondergeteekende het vermogen.

Overigens: over recensies debatteert men niet, zegt ds
Hagen. Dat heeft Kuypert wel anders verstaan. 't Is
maar goed ook, anders zou men in een recensie een
soort van vrijstad hebben, om broeders zonder nadere
argumenten van afwijking van de belijdenis te beschul-
digen. Maar God heeft voor recensenten geen hoornen
aan een of ander altaar gebouwd, om ze te grijpen, als
ze tot verantwoording geroepen worden. Ook niet, toen
Ds Hagen destijds aldus prof. Hepp's algemeene-genade-
brochure aankondigde:

Onze kerken mogen er dankbaar voor zijn, dat
Prof. Hepp deze geschreven heeft. Naar aller getui-
genis is ze de meest belangrijke van de vier. Bizon-
der helder en bevattelijk geschreven. Ieder lid van de
J.V. kan haar begrijpen.

Twee afwijkende gevoelens, maar die elkaar hier
en daar raken, werden er in behandeld, en de zuivere

Geref. Belijdenis wordt uit de H. Schrift en uit de
Confessie naar voren gebracht.

Wat ik al eerder schreef over een der eerste drie
brochures, kan ik hier herhalen: niet alleen is dit
geschrift belangrijk als bestrijding van de tegenwoor-
dige dwalingen, maar het is een stuk Geref. Dogma-
tik op zichzelf geworden. De moeite overwaard om
te lezen.

Hier staat dus duidelijk, dat de kerken prof. Hepp
dankbaar moeten zijn. Waarom liet hij dan de volgen-
de brochures niet verschijnen? Ook staat er dat ook
ondergeteekende's gevoelen afwijkend is en een „dwa-
ling”. Maar ik heb er nog geen woord van teruggeho-
men; wel heb ik alles gehandhaafd en prof. Hepp's bro-
chure eens nader bekeken. Ik heb op raad van een derde,
dien ik vertrouwde, ds Hagen den weg geëffend, om op
die zaak terug te komen, maar het is niet gebeurd. Goed,
we hebben den tijd. Maar wie is nu veranderd, indien
het hebben van een persoonlijk onderhoud in alle vrien-
delijkheid in strijd is met publieke vermaningen in de
pers? Ds Hagen dan toch zeker? Trouwens, hij veron-
derstelt toch niet, dat een zeer op prijs gesteld geschenk
van den Delftschen kerkeraad ook maar de minste wij-
ziging brengt in mijn plicht, om te gelooven, dat ds
Hagen meent, wat hij publiek schrijft en laat staan?

Sommige broeders keeren de zaken onderstboven.
Maar laten we liever goed onderscheiden. Er is er maar
één van ons drieën, die „wild zag”, toen enkele broe-
ders van de V. U. het dachten te zien, en die hen mee
hielp met „jagen”. Dat was niet ds Delleman, en niet
Schilder, maar ds Hagen. En ik geloof, dat ditmaal hij
de eenige was, die mis schoot. Want Delleman kon zich
op Calvijn beroepen, en prof. Hepp, nu ja, daar heb ik
al genoeg van gezegd. Zonder dat ds Hagen ook maar
één argument heeft aangeraakt.

Laat me ds Hagen verzekeren, dat er maar één Schild-
er is. Hij heeft en in Delft, en op den jubileumdag
steeds onderscheiden tusschen de bindingen aan per-
sonen en den band aan het Woord. Den persoon Hagen
mag hij lijden, veel van diens werken ook. Niet evenwel
ds Hagen's haastig bijvallen aan twee „jagers”, vóórdat
hij goed gezien heeft, wat de kwestie is. Niet diens kla-
gen over losgetornde kleeren, terwijl juist de bestaande
plunje als met gaten doorzeefd nader bekeken werd.
Niet diens beschuldigingen, zij het in gemakkelijke re-
censies, als ze niet op pooten staan. Niet diens zwijgen
over deze dingen, waar hij spreken moest, teneinde
waarheid en vrede te dienen. Men kan den voorzitter
van een feliciteerenden kerkeraad rustig in de oogen
zien, en den recensent in twee bladen op het door
hem zelf gekozen terrein (het publiek) zeg-
gen: mis geschoten, broeder! En als ds Hagen werkelijk
zou meenen, dat hier „twee Schilder's” zijn, ja, dan heb
ik liever, dat het verschil blijkt, dan verzwegen wordt.

Want één van de zegeningen over onze kerken zie ik
hierin, dat de gemeenschap der heiligen zich dwars
door club- en partijverbanden heen doorzet. Op per-
soonswaardering rust die gemeenschap evenmin als op
bloed, ras, of bodem. Ook niet op het een tijdlang deelen
van een stukje van den Delftschen bodem.

Constateren of excommuniceren.

Omdat we zelf tot nog toe geen ruimte hadden voor
een bespreking van het rapport, dat pas verschenen is
inzake tucht over doopleden, en we toch aan onze lezers
daarover informatie verschuldigd zijn, nemen we hier
over wat ds van Strien daarover schrijft in „Groninger
Kerkode”. Deze merkt op:

Reeds tientallen jaren leeft in onze kerken de be-
geerte naar een generale, door alle kerken te volgen,
regeling van de tucht over doopleden. Als we den
tegenwoordigen toestand chaotisch zouden noemen
op dit gebied, dan zou men kunnen antwoorden, dat
die benaming toch wel wat al te sterk gekleurd is.
Laten we dan zeggen, dat we nog heel ver af zijn van
de zoozeer gewenschte eenheid van optreden.

Nog in 1923 sprak de Synode uit dat zij overtuigd
was, dat eenheid van handelen ten aanzien van de
tucht over doopleden ten zeerste gewenscht was, maar
zij voegde daar in één adem bij, dat naar haar over-
tuiging in den boezem der kerken daarover nog niet
genoegzame eenparigheid van gevoelen bestond om
bindende bepalingen te maken.

Het werd 1936 eer de Synode er toe bereid bleek om
een definitieve regeling te gaan overwegen. Een
opdracht werd gegeven aan een drietal deputaten om
van advies te dienen over de leidende beginselen en
over een eventuele regeling.

Een bepaald punt wil ds van Strien naar voren
brengen uit het rapport, dat te dezer zake thans ver-
schenen is:

Om de kwestie duidelijk en scherp te stellen zetten
we twee dingen naast elkaar.

Eerst een uitspraak van de Gen. Synode van 1920.
Die sprak uit: „dat er van excommunicatie van doop-
leden niet kan worden gesproken, maar dat de ker-
keraad wel kan verklaren, dat doopleden, „die in
belijdenis en wandel zich als ongeloofige en godde-
looze menschen aanstellen”, zich hebben onttrokken
aan de Gereformeerde Kerk”.

Men ziet dus: geen excommunicatie, geen
ambtelijke uitsluiting uit de kerk en uit het rijk van
Christus met den tweeden sleutel van het koninkrijk
der hemelen, maar eenvoudig een constateren,
een vaststellen, dat iemand zich onttrokken heeft aan
de Geref. Kerk.

Hier is nog wel een daad van de kerk, maar het
geestelijk karakter van die daad gaat wel heel erg
schuil achter het administratieve.

De kerk spreekt uit, dat zoo iemand niet meer op
haar ledenregisters wordt gehandhaafd.

Daarnaast zetten we nu het tweede:

Een fragment uit de concept-afkondiging, die de